

Deres ref.

Deres dato

Vår ref.

Vår dato

23.03.12

Høringsuttalelse til Strandjordutvalgets rapport - "Økt bruk av konfliktråd"

Hovedinntrykk:

Konfliktrådet i Vestfolds er i all hovedsak positiv til rapporten om "Økt bruk av konfliktråd". Den tydeliggjør og konkretiserer mye av det som virker å være gjeldende praksis og forankrer dette i forskrift eller ny konfliktrådslov. Dette er fordelaktig med tanke på kvalitetssikring. Samtidig medfører dette en klargjøring av hva konfliktrådets oppgaver skal være, hvordan de skal gjennomføres og ikke minst hvordan bruken av konfliktråd kan økes. Flertallet av arbeidsgruppas forslag om økt bruk av konfliktråd oppfattes som positive, men Konfliktrådet i Vestfold har noen prinsipielle betenkeligheter vedrørende forslaget som innebærer at det brytes mot det grunnleggende prinsippet om personlig oppmøte.

Kommentarer til andre deler av rapporten

Forslag til ny konfliktrådslov, § 6 personlig oppmøte (s. 114, 108, 71-73)

Arbeidsgruppa foreslår at i "særlige tilfeller" der klager ikke ønsker å møte selv, kan vedkommende utpeke en annen som sin representant. Der fornærmede har verge kan verge møte som representant. Dersom den skadelidende er et foretak kan en person i foretakets tjeneste møte på dets vegne, eksempelvis vektere.

Representant for klager

Konfliktrådet i Vestfold har som nevnt noen betenkeligheter til arbeidsgruppas forslag, både på prinsipielt og praktisk grunnlag. Å gå bort fra kravet om personlig fremmøte i saker der en eller flere personer er skadelidende bryter med et av de grunnleggende prinsippene for konfliktrådsordningen. Konfliktrådet skal i utgangspunktet representere en arena der de direkte berørte i en konflikt skal møtes og selv være delaktig i en gjenopprettende prosess av skaden som er skjedd. Vil det være mulig å legge til rette for en gjenopprettende prosess dersom klager ikke selv er tilstede?

I merknadene til lovforslaget kommer det imidlertid fram viktige nyanseringer i forhold til omfanget av muligheten for å la seg representere av andre. "Særlige tilfeller" er på side 108 definert som alvorlige lovbrudd, seksuallovbrudd og andre forhold som har karakter av sterk integritetskrenkelse. Dette begrenser omfanget for når det vil være mulig for klager å la seg representere av andre og dermed også noe av uthulingen av prinsippet om personlig oppmøte. Samtidig reiser det spørsmål om hvilke lovbrudd som er å anse som alvorlig nok – hva som er sterkt integritetskrenkende og hvem som skal være beslutningstaker for vurderingen av når disse betingelsene er til stede.

Konfliktrådet i Vestfold

Postadresse:
Postboks 249
3191 Horten

Besøksadresse:
Vestre Brårudgt. 2, 1.etg.
Epost: vestfold@konfliktraadet.no

Telefon: 33 04 76 18
Faks: 33 04 78 56
Saksbehandler:

Internett: www.konfliktraadet.no
Org. nr. 986 074 465

I denne sammenheng kan man også stille spørsmål om det vil være mer hensiktsmessig å gå bort fra å åpne for at klager kan representeres av andre, og heller utvide innholdet i hva indirekte megling skal innebære. En utvidet forståelse av indirekte megling kan innebære at partene ikke møtes fysisk ansikt til ansikt, men at kommunikasjonen partene imellom formidles av megler som har møter med partene enkeltvis. Etter hvert vil det kanskje opparbeides tilstrekkelig trygghet for at partene kan møtes fysisk. Indirekte megling uthuler prinsippet om personlig oppmøte i mindre grad enn når klager utpeker en representant for å stille på egne vegne i et konfliktrådsmøte.

Særlig for familievoldssaker er det behov for en nyansering av arbeidsgruppens forslag om at mindreårige kan representeres av foreldre eller verge. Dersom barn er vitne til familievold er de å regne som offer eller fornærmet. Kombinasjonen av alvorlighetsgrad i denne sakstypen og mindreåriges alder, taler for at belastningen kan bli uforholdsmessig stor for barnet. Barnets posisjon i slike saker bør i større grad tydeliggjøres. Det bør legges til rette for at barnets stemme kan finne vei inn i et tilrettelagt møte gjennom en annen representant enn foreldrene dersom barnet ikke ønsker å stille.

Representant for foretak

Arbeidsgruppa foreslår at foretak skal kunne utpeke en person til å møte på dets vegne. I merknadene nevnes det at eksempelvis vektere skal kunne delta som representant for et foretak. Konfliktrådet i Vestfold er noe skeptiske til hvorvidt vektere bør gis denne rollen. I slike tilfeller er det fare for at ungdom i liten grad vil assosiere dem med representanter for foretaket. Det kan være at ungdom oppfatter vektere mer som et regulerende og overvåkende organ fremfor indirekte skadelidende for foretaket. I enkelte avtaler blir ungdom utestengt fra butikken over et gitt tidsrom. Det er da vekterne som griper inn ved brudd på avtalen. Konfliktrådet i Vestfold ser det problematisk at disse rollene blandes og mener arbeidsgruppas forslag bør nyanseres ytterligere for å sikre mer nærhet mellom foretak og den som skal kunne stille som representant.

Dersom vektere skal gis slik mulighet bør det stilles som klart forutsetning at de stiller helt fritt ved inngåelse av avtale, og ikke er bundet opp av kjedenes policy. Dagens erfaring er at enkelte butikksjefer har et klart bundet mandat, noe som strider mot konfliktrådets grunnsyn.

Opp mot prinsippet om at det er de direkte berørte partene som skal møte, stilles prinsippet om rettslikhet. Det er et problem at samtykke fra klager avgjør om påklaget får anmerkning på rullebladet eller ikke. Dette gjelder for øvrig generelt for saker i Konfliktrådet, men er spesielt aktuelt i de mindre alvorlige sakene.

Dagens praksis betyr at en ungdom som er siktet for legemsbeskadigelse og får sin sak behandlet i Konfliktrådet, slipper anmerkning på den utvidete politiattesten etter to år. En ungdom som har begått et naskeri i en butikk som ikke ønsker å møte, vil derimot ha saken stående der for evig og alltid.

Offerløse lovbrudd

Arbeidsgruppa foreslår å åpne for at "offerløse lovbrudd" skal kunne behandles i Konfliktrådet dersom de er egnet for det, men at det ikke bør være adgang til å avtale erstatning i form av penger. Dette gjelder kun ungdom under 18 år.

Rapporten virker inkonsekvent da det i lovforslaget står at gjerningspersonen må være under 18 år, mens det på side 72 hevdes at arbeidsgruppa ikke ønsker å begrense regelen til bare å gjelde personer under 18 år. På side 72 tar også arbeidsgruppa til orde for at det ikke skal være anledning til å betale erstatning i form av penger ved offerløse lovbrudd. Dette er ikke omtalt i lovforslaget eller merknadene. Konfliktrådet i Vestfold ønsker at dette blir tydeliggjort og ser potensielle uheldige konsekvenser dersom for eksempel en interessegruppe skal kunne gis mulighet til å få erstatning i form av penger hvis de har status som part.

Konfliktrådet i Vestfold er i utgangspunktet positive til at det åpnes for megling i "offerløse lovbrudd." Da det ikke eksisterer en skadelidende part i konvensjonell forstand vil en slik ordning innebære en utvidelse av konfliktrådets virkeområde. Ordningen vil ikke frarøve en parts tilgang til gjenopprettende prosess i egen sak. Ordningen legger snarere til rette for et møte der påklagede kommer så nær som mulig i gjenopprettede prosess med dem som indirekte er påført en skade eller belastning der det ikke eksisterer en konkret part. Ordningen kan sies å gå retning av å personliggjøre en abstrakt skadelidende part. Dette til forskjell fra arbeidsgruppens forslag om at en konkret skadelidende part skal kunne la seg representere av en annen i en megling. Forslaget om å åpne for å megle offerløse lovbrudd berører prinsippet om at konfliktrådsbehandling skal innebære et personlig møte mellom partene. Skal konfliktrådsmodellen utvikles og økes i bruk, vil en slik ordning innebære en inkludering av nytt saksfelt der det skjer en bevegelse mot det personlige møtet snarere enn det motsatte. Ved en slik utvidelse bør det tas hensyn til hvor stor økningen av sakstilfanget estimeres å være i forhold til konfliktrådenes kapasitet.

Når det gjelder forslaget § 6 om personlig oppmøte mener Konfliktrådet i Vestfold at elementene som er nevnt ovenfor må vektas mot Europarådets anbefaling der det fremgår at konfliktrådsbehandling skal gjøres tilgjengelig for alle berørte, i alle saker og på alle nivå i straffesakskjeden. Dersom muligheten til å la seg representere av andre avskjæres, kan dette medføre at parten ikke samtykker til konfliktrådsbehandling. Dermed får ikke den andre parten mulighet til konfliktrådsbehandling. Konsekvensen av å ikke åpne for muligheten til å la seg representere av andre kan altså bli at konfliktrådsbehandling ikke blir tilgjengelig for alle. Europarådets anbefaling er å anse som veiledende. Konfliktrådet i Vestfolds samlede vurdering er en viss skepsis til arbeidsgruppens forslag om å åpne for at klager kan la seg representere av andre.

I første omgang bør dette prøves ut innenfor et begrenset område og deretter evalueres systematisk.

§ 8 Møtested (s. 115, 71)

Arbeidsgruppa foreslår at megling i hovedsak bør finne sted i området der klager bor, men at konfliktrådene gis adgang til å vurdere dette opp mot partenes behov. Dette på bakgrunn av urimeligheten i at klager skal påføres ekstra belastning i å måtte reise dit meglingen skal være. Uenighet mellom konfliktråd om hvor megling skal finne sted avgjøres av sekretariatet. Konfliktrådet i Vestfold støtter fullt ut arbeidsgruppens forslag og resonnerer som ligger til grunn for dette.

§ 10 Juridisk bistand (s. 115, 109, 75)

Arbeidsgruppa foreslår at partene skal ha rett til å søke juridisk bistand i forbindelse med møte i konfliktråd. På side 75 foreslår arbeidsgruppen at forbudet mot å ha med en støtteperson som er advokat i møtet oppheves. Advokaten skal kun fungere som støtteperson og ikke representere parten i møtet.

Konfliktrådet i Vestfold støtter i utgangspunktet arbeidsgruppas fokus på at partene skal ha rett til å søke juridisk bistand i forbindelse med møter i konfliktråd, men vil understreke at selv om advokaten ikke skal representere parten i møtet kan forslaget få utilsiktede konsekvenser. Den symbolske effekten av en advokats tilstedeværelse i møtet vil kunne medvirke til en dreining i fokus fra gjenopprettende prosess til fokus på rettigheter og hva en kan gjøre krav på. Det kan også være fare for at partene blir mer passive i egen sak og fraskriver seg ansvar. Konfliktrådet i Vestfold mener det er tilstrekkelig at parter kan la seg bistå av advokat under hele forløpet i konfliktrådsbehandling, men at advokat ikke skal kunne være tilstede i selve meglingsmøtet. Dette fratår ikke partene muligheten til å rådføre seg med advokat før meglingsmøtet, pr. telefon under pauser i meglingen eller i tiden etter møtet før avtalens angrefrist er utløpt. Konfliktrådet i Vestfold ser positivt på at arbeidsgruppa åpner for å øke avtalens angrefrist til 14 dager (§ 13, s. 115) og mener dette også vil bidra til å øke mulighetene for juridisk bistand til å vurdere avtalens innhold.

Konfliktrådet i Vestfold støtter arbeidsgruppas vurdering av advokaters rolle i ungdomsoppfølging og ungdomsstraff. Sakenes alvorlighetsgrad kombinert med møtenes struktur, som er forankret i stormøteskriptet, vil trolig gi en så tydelig rolleinndeling at advokaters tilstedeværelse sannsynligvis ikke vil ha negative konsekvenser.

§ 13 Avtalen (s. 115, 109, 76-77)

Arbeidsgruppa foreslår at hver av partene skal kunne trekke seg fra avtalen ved å gi beskjed til konfliktrådet innen to uker etter at den er godkjent av meglere. Videre foreslår arbeidsutvalget at en avtale inngått i konfliktråd ikke får virkning for rettigheter og plikter etter voldsoffererstatningsloven.

Konfliktrådet i Vestfold støtter arbeidsgruppens forslag og ser positivt på at en så tydelig avklaring rundt dette nedfelles i konfliktrådsloven.

§ 14 Konfliktrådets adgang til å underkjenne avtalen (s. 115, 109)

Arbeidsutvalget foreslår at i særlige tilfeller kan konfliktrådsleder oppheve avtalen innen en uke etter at avtalen er kommet inn til konfliktrådet.

Konfliktrådet i Vestfold støtter arbeidsgruppens forslag og resonnerer som ligger til grunn for dette.

Forslag til forskrifter; § 3 prøvetid og § 4 fratakelse av meglervervet (s.118, 112, 70)

Foreløpig foreligger det ingen bestemmelser for hvordan dette skal gjennomføres.

Arbeidsgruppa foreslår å gi oppnevning utvalget kompetanse til å frata meglere vervet og vil overlate til departementet å fastsette retningslinjer for vurderingen som skal ligge til grunn for egnethet. Videre foreslår arbeidsutvalget i forskriftens § 3 at meglere skal oppnevnes med en prøvetid på seks måneder og § 4 at fratakelse av meglerverv må være saklig begrunnet og gitt skriftlig med en måneds varsel.

Konfliktrådet i Vestfold støtter arbeidsgruppens forslag og resonnerer som ligger til grunn for dette. Det oppfattes positivt å få klare retningslinjer for dette.

Rett til tolk (s.73-74)

Arbeidsgruppen foreslår å utarbeide sentrale retningslinjer for bestilling og bruk av tolk i konfliktrådene. Tolk må kunne sikres der det er behov for det - uavhengig av det enkelte konfliktråds budsjettsituasjon.

Konfliktrådet i Vestfold støtter arbeidsgruppens forslag og resonnerer som ligger til grunn for dette.

Overføring for oppfølging i konfliktråd (s. 82-96)

Arbeidsgruppa foreslår å gjøre § 71 a annet ledd og § 53 nr. 3 bokstav i mer generell. Dette for i større grad kunne favne eksisterende og fremtidige ordninger for oppfølging i konfliktrådet.

Denne klargjøringen for overføring til oppfølging, sammen med økt kunnskap, vil trolig øke bruken av reaksjonene. Konfliktrådet i Vestfold ser positivt på en slik utvikling av regelverket for overføring av saker til oppfølging.

Oppfølging i familievoldssaker

Arbeidsgruppa foreslår å oppnevne stillinger for familievoldskoordinatorer ved de større konfliktrådene, med en mulig utvidelse etter en erfaringsperiode. Familievoldskoordinatoren i Konfliktrådet tenkes å jobbe tett opp mot familievoldskoordinatoren i politiet. Konfliktrådet i Vestfold er positive til forslaget og tror dette vil kunne bidra til en kompetanseheving og økende kvalitetssikring innenfor et saksområde i sterk utvikling.

Oppfølging i narkotikasaker

Konfliktrådet i Vestfold støtter arbeidsgruppas vurdering om at oppfølging av narkotikasaker ikke legges til konfliktrådet, men hører inn under kriminalomsorgens arbeidsfelt der bl.a. kompetansen for intervensjonsprogram, motiverende samtaler og russamtaler allerede er utviklede metoder.

Å inkludere oppfølging i narkotikasaker innenfor konfliktrådenes virke, vil kunne bidra til en uthuling av konfliktrådets kjerneområde og et økt fokus mot behandling. Det er viktig å ha en bevissthet om at rammene for økt bruk av konfliktråd i hovedsak bør hvile på gjenopprettende prosesser, og en årvåkenhet for at konfliktrådet ikke blir en oppsamlingsplass for problematikk det er vanskelig å håndtere og å finne plass til.

Oppsummering

Vi har ikke kommentert det som gjelder spesielt/ungdomsstraff/ungdomsoppfølging. Dette ble diskutert på møtet med Ungdomskoordinatorene 16.02.12, og det skulle da komme en felles uttalelse om dette.

Som nevnt innledningsvis er hovedinntrykket av rapporten positivt. Konkretisering av det som etter hvert har utviklet seg til å bli gjeldende praksis og forankring dette i forskrift eller lovverk vil kunne bidra til økt kvalitetssikring.

Vi har også tro på at dette vil føre til økt bruk av gjenopprettende prosesser som utvalget foreslår som nytt begrep til erstatning for "Restorative justice".

Med hilsen

Svein Roppestad
Konfliktrådsleder